

Tradicinių amatų sektoriaus ir neakademiniio mokymo bei tobulinimosi praktikos amatų srityje apžvalga Lietuvoje ir Vilniuje.

Nagrinėjant tradicinių amatininkų mokymo ir meistriškumo kėlimo realijas bei perspektyvas, panaudota atliktų mokslinių tyrimų medžiaga (2005 - 2010 metai), teisinių ir kitų dokumentų bazė, Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymas (Žin., 2007, Nr. 77-3043), tradicinių amatų sąvadas ir klasifikatorius, Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas, etnokultūros strategija, amatų verslo teisinio reguliavimo ir ES bei valstybės paramos reglamentavimo dokumentai ir kiti teisės aktai.

Teisinė bazė

Pastaraisiais metais buvo parengtos ir patvirtintos kelios tradicinių amatų plėtrai svarbios valstybinės programos: Etnografinių kaimų ilgalaikio išlikimo programa; Etninės kultūros plėtros programa, Tradicinių amatų sąvadas, Tautinio paveldo produktų klasifikatorius. Šie dokumentai sudaro palankesnes teises prielaidas tradicinių amatų plėtrai.

Lietuvos etninės kultūros globos taryba 2004 m. patvirtino tradicinių amatų ir verslų sąrašą (žr. EKG nutarimą, 2004 gegužės 26 d. Nr.TN – 5), 2007 m. pradžioje parengta Kaimo turizmo ir amatų plėtros kaimo gyvenamose vietovėse 2007 – 2013 m. programa, kurioje yra numatyti valstybės lėšomis remti bendras Kaimo turizmo ir amatų plėtros priemonės, pvz., populiarinimo, leidybos, amatininkų verslumo mokymo ir pan.

2009 m. lapkričio 19 d. įsakymu Nr. ISAK- 2365 buvo patvirtinta Etninės kultūros plėtros švietimo įstaigose strategija (Žin, 2009, Nr.138-6089), kurios tikslas – visais švietimo lygiais sukurti etninės kultūros ugdymo sistemą ir sudaryti palankias sąlygas etninės kultūros plėtrai švietimo įstaigose.

2009 m. vadovaujantis Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa, patvirtinta Europos Komisijos 2007 m. rugsėjo 24 d. sprendimu Nr. K (2007) 4475, parengta **Tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų mokymo ir meistriškumo tobulinimo sistemos programa**, kurios tikslas - sukurti ir įgyvendinti tradicinių amatininkų meistriškumo tobulinimo sistemą ir sudaryti palankias sąlygas tradiciniams amatininkams siekti meistriškumo.

Pagrindiniai programos uždaviniai yra nustatyti ir suburti tikslines grupes pagal tradicinius amatininkus gaminančius vienos rūšies tautinio paveldo objektus; informuoti esamus ir potencialiai galimus tradicinius amatininkus apie Tautinio paveldo produktus ir tradicinių amatų įgyvendinimo galimybes; finansuoti esamų ir potencialiai galimų tradicinių amatininkų mokymus, kurie turėtų būti orientuoti į krašto tradicinės kultūros savitumą ir 5 etnografinių Lietuvos regionų specifiką, bei remti projektų rengimą ir administravimą; remti mokymo, kvalifikacijos kėlimo ar persikvalifikavimo kursų, seminarų organizavimą; remti konsultavimą konkrečiau tradicinio amato plėtros klausimais.

2009 m. taip pat buvo parengta strategija **Tradicinių amatininkų, tradicinių paslaugų teikėjų kvalifikacijos tobulinimo sistemos gairės, kvalifikacijos tobulinimo programų rengimo ir mokymo pagal jas metodinės rekomendacijos**, kurios paskirtis – sudaryti palankias sąlygas skatinti tautinio paveldo produktų išsaugojimą, populiarinimą ir realizavimą, o vienas iš uždavinių – tobulinti tradicinių amatininkų, tradicinių paslaugų teikėjų, kūrimo technologijų formalaus ir neformalaus švietimo sistemą.

Numatomi programos įgyvendinimo rezultato kriterijai: „parengtų tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų, kūrimo technologijų mokymo, kvalifikacijos tobulinimo programų skaičius: dabartinė

reikšmė (2008 m. sausio 1 d.) – 0; siektina reikšmė (2015 metais) – 7“; organizuoto tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų mokymo, kvalifikacijos tobulinimo kursų dalyvių skaičius: dabartinė reikšmė (2008 m. sausio 1 d.) – 0; siektina reikšmė (2015 metais) – apmokyta 500 asmenų“.

2011 m. buvo parengta ***Ilgalaikė tautinio paveldo produktų išsaugojimo, populiarinimo, sukūrimo ir realizavimo skatinimo strategija ir Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2008–2015 metų programa***. Pagal minėtus dokumentus iki 2015 m. numatyta sertifikuoti ne mažiau kaip 200 tautinio paveldo produktų, apmokyti ne mažiau kaip 500 esamų ir potencialių tradicinių amatininkų. Taip pat numatyta parengti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų verslumo ir vadybos gebėjimų ugdymo neformalaus švietimo programą ir organizuoti mokymo kursus; parengti Tradicinių amatininkų, tradicinių paslaugų teikėjų kvalifikacijos tobulinimo programą ir organizuoti kvalifikacijos (meistriškumo) tobulinimo kursus.

Tačiau LR Žemės ūkio ministerijos specialistų vertinimu iki šiol mokymo sistema nepakankamai išplėtotą ir mokymo modulis nesukurtas.

Pagrindinės sąvokos

Pagal Lietuvos Respublikos Tautinio paveldo produktų įstatymą, kuris įsigaliojo 2008 metais, tradicinių amatų klasifikacijos aprašą į tradicinių amatų klasifikatorių įtraukti 65 Lietuvoje istoriškai susiformavę amatai ir jų produktai. Amatų produktai pripažįstami ***tradiciniais gaminiais***, jeigu jie:

1. gaminami ir amatu verčiamasi iš kartos į kartą ne mažiau kaip 100 metų kuriame nors etnografiniame regione ar visoje Lietuvoje;
2. pagaminti naudojant rankų darbą, senąsias arba naujasias gamybos technologijas, jeigu naujosios atitinka senąsias, išsaugo unikalias tradicines gaminių savybes ir sudėtį.

Pagal Tradicinių mugių savitumo išsaugojimo ir plėtros rekomendacijas, renginys yra pripažįstamas kaip ***tradicinė mugė***, jei atitinka bent vieną iš šių reikalavimų:

1. mugė turi istoriškai susiklosčiusias tradicijas: pirmą kartą įvyko ne mažiau kaip prieš 75 metus ir paliudyta renginio tradicijas įrodančia dokumentine medžiaga, archyviniais įrašais;
2. mugėje daugiau kaip pusė parduodamų gaminių, teikiamų paslaugų yra tautinio paveldo produktai.

Pagrindinės tradicinių amatų ir verslų sritys yra tekstilė (verpimas ir vilnos apdirbimas, audimas, mezgimas ir nėrimas, siuvinėjimas, tautinio kostiumo gamyba, juostos, lėlės ir žaislai), pynimas, oda (dailioji ir avalynė, rimorystė), juvelyrika, kalvystė, gintaro juvelyrika, margučiai, verbos (verbų rišimas, floristika ir t. t.), šiaudų dirbiniai, popieriaus karpiniai, namų statyba (krosnininkystė, mūrininkystė, stogdengystė), medžio darbai (drožyba, staliaus, dailidės ir kt. darbai), akmens darbai (akmentašystė, akmenskaldystė ir kt.), muzikos instrumentai, keramika, kulinarija (duonos ir pyrago gaminiai, pieno produktai, viešasis maitinimas ir kt.), gėrimai (alaus ir kt. svaigieji gėrimai), bitininkystė, augalininkystė (vaistinių augalų ir prieskonių auginimas, miško gėrybių rinkimas, ekologinių tradicinių augalų auginimas ir perdirbimas).

Tradicinių mugių, atitinkančių nustatytus kriterijus ir principus, pavyzdžiai yra žirgų lenktynės ant Sartų ežero ledo, Dusetose, Kaziuko mugė Vilniuje, Dievo Motinos ėmimo į dangų atlidai Pivašiūnuose ir Šv. Roko atlidai Žemaitijoje (Palangoje, Kražiuose, Gruzdžiuose).

Tradicinių amatų sektorius

Statistinių duomenų, kurie tiksliai apibūdintų tradicinių amatų ar renginių verslo sektorių Lietuvoje, nėra renkama. Vertinant šio sektoriaus situaciją, galima remtis 2005 -2008 m. atliktais tyrimais bei informacinėse sistemose pateiktais duomenimis.

2008 metais, siekiant identifikuoti tradicinių amatų situaciją Lietuvoje ir jos regionuose, Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto Kaimo plėtros skyrius atliko su tradicinių amatų plėtra susijusių subjektų apklausą. Anketos buvo išsiųstos 60 savivaldybių ir 45 vietos veiklos grupėms. Apklausos duomenys rodo, kad

Lietuvos regionuose yra beveik 30 tūkst. gyventojų, galinčių kurti tautinio paveldo produktus. Apie 3 proc. jų gyvena mieste.

Amatininkų pasiskirstymas Lietuvos regionuose pagal amatų rūšis yra netolygus. Pagal 2005 m. surinktus duomenis apie amatininkų paplitimą Lietuvos etnografiniuose regionuose yra matyti ryškesni amatų žmogiškųjų išteklių ir kultūrinio, edukacinio, ekonominio potencialo centrai regionuose: Kauno regione dirba 683 amatininkai, Klaipėdos regione – 437, Vilniaus – 347, Panevėžio – 256, Telšių – 188, Marijampolės – 124, Šiaulių – 83, Utenos – 81, Alytaus – 46, Tauragės regione – 23 amatininkai.

Akivaizdu, jog etninės kultūros tradicijomis pagrįstų amatų dirbinių gamintojai gausiausiai telkiasi pagrindiniuose šalies miestuose. Ryškėja ir specifinių amatų rūšių vyravimas skirtingose šalies teritorijose.

1 pav. Tradiciniai amatai, ypač būdingus tam tikriems regionams

Aukštaitijai	Dzūkijai	Sūduvai	Žemaitijai	Mažajai Lietuvai
Audimas	Keramika	Pynimas	Kalvystė	Žuvininkystė
Drožyba	Kryždirbystė	Audimas	Drožyba	Siuvinėjimas
Pynimas			Keramika (Kuršėnai)	

Daugiausia Lietuvos amatininkų dirba tekstilės, medžio darbų, juvelyrinės bei keramikos srityse: tekstilė – 654 amatininkai; medžio darbai – 460; juvelyrika – 261; keramika – 211; pynimas – 141; kulinarija – 119; bitininkystė – 69; kalvystė – 68; muzikos instrumentai – 40; popieriaus karpiniai – 38; augalininkystė – 34; odos dirbiniai – 33; šiaudų – 24; verbos – 23; akmenis – 22; margučiai – 16; namų statyba – 16; suvenyrai – 15; gintaras – 12; gėrimai – 12.

Nors įvairūs tyrimai rodo, kad tradiciniais amatais užsiimančių amatininkų Lietuvoje yra nemažai, tačiau amatininkų, sertifikavusių savo gaminius yra palyginti labai nedaug. Nuo 2007 metų iki 2011 metų vidurio tautinio paveldo kompiuterizuotoje informacinėje sistemoje įregistruoti 353 tradiciniai amatininkai. Iš jų 165 amatininkai gyvena kaimo gyvenamosiose vietovėse gyvenantys, kiti 188 tradiciniai amatininkai - miestuose. Didžioji dalis sertifikavusių savo gaminius ir miestuose gyvenančių amatininkų - 157 dirbo Vilniuje. Vilniuje veikia ir aktyvi Vilniaus dailiųjų amatų asociacija, jungianti 17 narių. Šiuo metu sertifikuota ir pripažinta tautinio paveldo produktais daugiau kaip 1600 gaminių, kuriuos gamina daugiau kaip 500 tradicinių amatininkų.

Tradicioniems amatininkams, kurių gaminiai pripažinti tautinio paveldo produktais, teikiama valstybės pagalba leidinių leidybai, tradicinių amatų mokymo programų organizavimui, dalyvauti ir pristatyti savo gaminius parodose ir kituose renginiuose tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Tautinio paveldo produktai kasmet pristatomi Vilniaus ir Kauno miestų „Kaziuko“ mugėse, parodoje „AgroBalt“, „Jūros šventėje“ Klaipėdoje, tarptautiniame folkloro festivalyje „Skamba, skamba kankliai“ ir tradicinėje Baltramiejaus mugėje Vilniuje ir kituose šalies miestų renginiuose. Tautinio paveldo produktai pristatomi ir užsienio šalyse: Vokietijoje, Rusijos Federacijoje, Belgijoje, Lenkijoje, Airijoje ir kt.

Pagal veiklos pobūdį galima išskirti šias Lietuvos amatininkų grupes:

- amatininkai – verslininkai, gaminantys tradicinius amatų gaminius užsienio pirkėjams;
- amatininkai – puoselėtojai, kurie kuria ir pozicionuoja savo gaminius tam tikrose zonose (pvz., Rumšiškių muziejaus teritorijoje) remdamiesi istoriografinė medžiaga;
- gyvenantys kaime amatininkai, kurie perima autentiškas amato gudrybes ir gamina tikrą tradicinį kaimo amato gaminį be technologinių pakitimų;
- amatininkai – kūrėjai, kurie perimdami amato subtilybes kuria tradicinį gaminį modernizuotai aplinkai;
- amatininkai, kurie gamina prekybai (kuria, tiražuoja, kičas);
- meno kūrėjai.

Tradicinių amatų plėtrai stiprią įtaką daro amatininkų darbo sąnaudų ypatumai:

- didelės darbo sąnaudos, todėl didelė reikšmė tenka darbo išlaidoms bendrose išlaidose. Jei darbo sąnaudų dalis perdirbimo pramonėje, prekyboje bei paslaugų sektoriuje siekia iki 50 proc. gaminio savikainoje, tai amatų versle – 81,2 proc.;
- palyginus didelės papildomos personalo išlaidos, kurios, lyginant su pramonine gamyba, mažina konkurencingumą;
- palyginus didelės socialinių garantijų įmokos bei sveikatos draudimas;
- palankesnės sąlygos šešėlinei ekonomikai bei nelegaliam darbui.

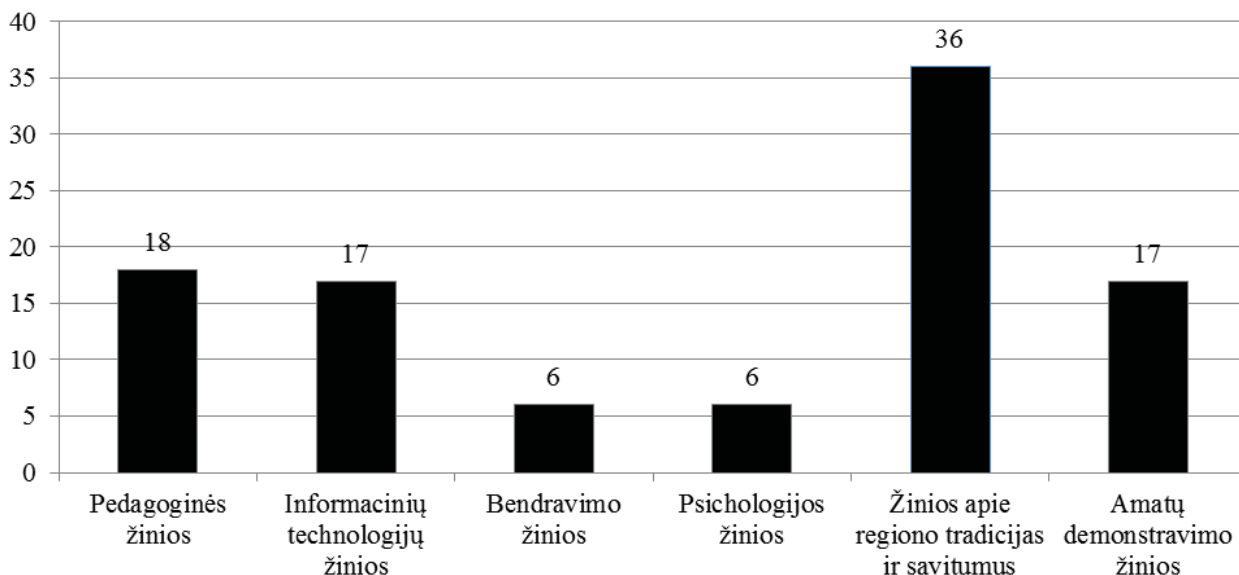
Neakademinio mokymo ir tobulinimosi praktika

Esama tradicinių amatų mokymo būklė Lietuvoje rodo, kad šalia formalios mokymo grandies – įvairių kolegijų, valstybinių ir privačių profesinių mokyklų - būtina kurti neformalaus mokymo sistemą.

2009 m. VŠĮ „Gerovės ekonomikos institutas“ atliko apklausą, siekiant išsiaiškinti tradicinių amatininkų požiūrį ir nuomonę apie tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo sistemos rengimą. Buvo apklausta 70 tradicinių amatininkų, nesertifikuotų amatininkų bei tradicinių paslaugų teikėjų - ar jie norėtų tobulinti savo meistriškumą, kokių žinių jiems trūksta, ar jiems reikalingos specialios kvalifikacijos tobulinimo programos, koku mokymo būdu jie dabar mokosi ir pan.

Atlikta tradicinių amatininkų apklausa parodė, kad tradiciniai amatininkai norėtų mokytis savo amato kitus (taip pažymėjo 98 proc. tyrime dalyvavusių respondentų). Daugiausiai jiems reikalingos žinios apie regiono etnines tradicijas ir savitumus (2 pav.).

2 pav. Žinių poreikis tradiciniams amatininkams, proc.

Tradicinių amatų mokymo institucijos

Neformaliai tradicinių amatų mokymu užsiima įvairūs kultūros centrai (Lietuvos liaudies kultūros, Vilniaus etninės veiklos centrai, Vilniaus mokytojų namai, Kauno tautinės kultūros centras ir kt.), muziejai (Rumšiškių muziejaus dvaro akademija, Lietuvos nacionalinis muziejus, „Aušros“ muziejus Šiauliuose, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai ir kt.), Vilniaus m. savivaldybės Dailių amatų, etnografinių verslų ir mugių programos dalyviai, Vilniaus dailių amatų asociacijos nariai, tradicinių amatų centrai regionuose ir kt.

Pavyzdžiui, Vilniaus etninės kultūros centras vykdo praktinius seminarus, organizuoja dirbtuves šiomis kryptimis: Praktiniai seminarai Užgavėnių kaukių gamyba papjė mašė technika; ETNO dirbtuvėlės. Žvakių liejimas. Praktiniai seminarai Vilniaus verbos; Praktiniai seminarai Margučių raštai; ETNO dirbtuvėlės. Juostų vijimas; Riešinių mezgimas; Šiaudo papuošalai eglutei.

Viena iš galimybių, sudarančių prielaidas išlaikyti ir pratęsti tradicinių amatų tradicijas – tradicinių **amatų centrų**, kurie leidžia integruoti tradicinių amatų gamybos ir vartojimo plėtros procesą, tarpusavyje jungiantį kultūrinius, ekonominius, aplinkosauginius ir edukacinius procesus, steigimas.

2007-2013 m. buvo teikiama parama savivaldybėms steigti šiuos centrus pagal Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai Kaimo plėtros programą. ES paramos suma siekė daugiau kaip 12 mln. litų ir buvo skirta įkurti 20 tradicinių amatų centrų, kuriuose siekiama sudaryti sąlygas tradicijas puoselėjantiems amatininkams įvairiapusiškai bendradarbiauti, perduoti tradicinius amatus jaunimui, taip pat parduoti savo gaminius amatų centro parduotuvėse, kurių šiandien Lietuvoje yra tikrai nedaug. Tokių centrų užduotis ir elektroninės prekybos tradiciniais gaminiais organizavimas – tokiu būdu tikimasi, kad lietuviški tradiciniai gaminiai pasieks ir užsienio rinką. Centruose organizuojamos konferencijos, trumpalaikiai seminarais, kitis mokymo bei meistriškumo kėlimo renginiai.

Mokymo programos

Vadovaujantis Švietimo įstatymo 2 straipsnio 19 dalimi, 16 ir 17 straipsniais, galima teigti, kad trys sertifikuotos tradicinių amatininkų mokymo programos (Klaido Navicko „Karpymas (popieriaus karpinių paveikslai)“ ir „Drožyba (medžio raižinių atspaudai) ir Vytauto Valiušio „Keramikos mokomoji programa „Puodžiaus akademija“) yra neformaliojo švietimo programos, o pagal tikslines grupes ir programoje nustatytus reikalavimus klausytojui – jos gali būti suaugusiųjų arba vaikų.

Mokymo programos yra taip pat organizuojamos atskirų projektų rėmuose (tarptautinių programų ar ES SF). Pvz.

2010 m. Gerovės ekonomikos institutas vykdė Europos Komisijos finansuojamą Leonardo da Vinci programos projektą Nr. LLP-LdV-VETPRO-2010-LT-0462 „Tradicionių amatininkų gebėjimų ugdymas ir tobulinimas Europos šalių erdvėje“, kurio pagrindiniai tikslai – susipažinti su tradicinių amatininkų mokymo metodais, profesiniu orientavimu, darbo organizavimu, apimant atskiras tradicinių amatų organizavimo sritis, pagerinant bendradarbiavimą tarp tradicinių amatų organizacijų ir tradicinių amatininkų; pasidalinti turima teigiama patirtimi, rengiant tradicinių amatininkų kvalifikacijos kėlimo sistemos strategijas, tradicinių amatų organizavimo metodų palyginimą. Projekto rezultatai pristatyti 3-oje Jono Prano Aleksos tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Šiuolaikinio kaimo vizija“.

Tradicioniams amatininkams institutas parengė šias kvalifikacijos tobulinimo programas:

- 1. Tautinio paveldo išsaugojimas ir plėtra Lietuvoje, jo įvairovė ir regioniniai bruožai.*
- 2. Tautinio paveldo produktų rinkodaros formavimo sistema.*
- 3. Tautinio paveldo išsaugojimui ir plėtrai ES ir valstybės pagalba.*
- 4. Tautinio paveldo teisinio reglamentavimo ir sertifikavimo sistema.*

Šaltinis: <http://www.gerovesekonomika.lt/patvirtintos-mokymo-programos/tradicioniams-amininkams>

Viena iš pagrindinių tradicinių amatų išsaugojimo ir perdavimo jaunajai kartai formų yra vaikų ir jaunimo edukacija. Tačiau problema yra ta, kad mažai tradicinių amatininkų dalyvauja edukacinėje veikloje. Lietuvoje pagal Tautinio paveldo produktų įstatymą 2008–2011 metais tradicinių amatų meistrais pripažinti 75 amatininkai, iš jų tik 17 tradicinių amatų meistrų dalyvauja edukacinėje veikloje.

Puoselėjant tradicinius amatus, išskirtinos pagrindinės tradicinių amatininkų meistriškumo tobulinimo galimybės ir mokymo programų reikalavimai:

- rengiant programas tradicinių amatininkų meistriškumui kelti reikėtų atsižvelgti į Tradicinių amatų sąvadą ir Tautinio paveldo produktų klasifikatorių, taip pat parengtus tradicinio paveldo produktų sertifikavimo kriterijus ir pagrindines lietuvių materialines ir dvasines kultūros sritis;
- tradicinių amatininkų meistriškumo tobulinimo sistemos kėlimą pagal patvirtintą nustatytą tvarką organizuoja Žemės ūkio ministerija, kiti juridiniai subjektai, kurių veikla yra tradiciniai amatai;
- Žemės ūkio ministerija koordinuoja programų rengimą, kurias derina su ekspertų komisija ir tvirtina. Prieš organizuojant tradicinių amatininkų meistriškumo tobulinimo mokymus sudaromos tikslinės grupės pagal tradicinius tikslinės grupės pagal tradicinius amatininkus gaminančius vienos rūšies tautinio paveldo objektus;
- mokymo programose turėtų dalyvauti tradiciniai amatininkai, norintys sertifikuoti savo gaminius, ir tradiciniai amatininkai, siekiantys meistro kvalifikacijos;
- mokymo programos turinys susideda iš teorinio ir praktinio mokymo. Mokymams samdomi kvalifikuoti specialistai: teorinę mokymų dalį dėsto etnologai, muziejininkai, praktinę - meistro kvalifikaciją turintys amatininkai. Galimos kvalifikacijos tobulinimo formos - paskaitos ir praktiniai užsiėmimai, susipažinimas su tradiciniu paveldu.
- Tradicinių amatininkų meistriškumo tobulinimo mokymo programos turėtų būti orientuojamos į krašto tradicinės kultūros savitumą, atsižvelgiant į penkių etnografinių regionų skirtumus.

Mokymo metodikos

Kalbant apie tradicinių amatininkų mokymo ir meistriškumo kėlimo perspektyvas, esamos tradicinių amatininkų mokymo ir meistriškumo būklės realijos rodo, kad šalia formalios mokymo grandies – įvairių kolegijų, valstybinių ir privačių profesinių mokyklų būtina:

- kurti neformalaus mokymo sistemą;
- įteisinti dvejetainį (dualinį) profesinio mokymo metodą.

Taip būtų sumažintas atotrūkis tarp mokymosi proceso ir darbo įmonėse (ar sertifikatus įgijusių meistrų).

Labai svarbus žinių ir įgūdžių perdavimo būdas – **iš meistro – pameistriui**. Todėl siūlytina įteisinti amatų meistro – mokytojo ir amatų pameistrio – mokinio statusus. Valstybė turėtų skirti stipendijas amato besimokantiems pameistriams, o amatų meistro kvalifikaciją įgijęs asmuo turėtų gauti atlyginimą už kiekvieną individualiai mokomą asmenį, lėšų darbo vietoms įrengti.

Amatų sektorius susiduria su didele mokymo ir konsultavimo pradinėje amatų verslo stadijoje problema. Mažų įmonių valdytojai ir savarankiškai dirbantys amatininkai neturi galimybių priimti stažuotojų ar būti jų mentoriais (vadovais, auklėtojais). Amatininkai-darbdaviai skundžiasi prastai mokymo įstaigose parengtais amatininkais, daug moksleivių, besimokančių amato, nebaigia mokslų. Amatininkų, norinčių mokytis, yra pernelyg mažai, kad jiems mokymų organizatoriai pasiūlytų kursus. Be to, amatų rūšių yra labai daug, kiekvienai rūšiai reikia specifinių žinių ir įgūdžių. Mokymo institucijos negali sau leisti organizuoti specifinių kursų.

Siekiant integruoti geriausias modelius ir sukurti tradicinių amatininkų kvalifikacijos kėlimo sistemą, verta atsižvelgti į užsienio šalių gerąją patirtį tradicinių amatininkų mokymuose ir kvalifikacijos kėlime. Dauguma Europos Sąjungos šalių INNOCRAFTS projekto dalyvių iš Prancūzijos, Airijos, Suomijos, Ispanijos, Italijos tradiciniams amatininkams ir jų mokymui bei meistriškumo kėlimui skiria ypatingą dėmesį ir valstybės lygmeniu skiria finansinę paramą. Pvz., Lietuvai verta pasimokyti iš tokių šalių gerosios patirties kaip Prancūzija (didelę profesinių studijų dalį vykdo profesinio rengimo centrai), Airija (Airijos amatų taryba vykdo švietėjišką amatų veiklą per mokyklas), Suomija ir pan., kuriose amatai yra senų tradicijų, patikimų metodų bei kultūros veiksnys, sudarantis sąlygas kurtis naujoms įmonėms.

Tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo sistemos problemos:

- tradicinių amatininkų vadybos, rinkodaros žinių ir gebėjimų stoka, menkas verslumas, silpna tarpusavio partnerystė ir bendradarbiavimas su kitais veiklos sektoriais;

- mažai kvalifikacijos tobulinimo programų pagal tikslines grupes, pagal tautinio paveldo produktų sritis ir rūšis, gamybos ar kūrimo pobūdį, atsižvelgiant į tradicinių amatų sąvadą ir tautinio paveldo produktų klasifikatorių;
- teisės aktų spragos nustatant Kultūros, Švietimo ir mokslo ir Žemės ūkio ministerijų funkcijų ir atsakomybių pasiskirstymą, siekiant sukurti tradicinių amatininkų mokymo ir meistriškumo kėlimo sistemą;
- nėra nuoseklios ir kryptingos Lietuvos etninės kultūros ugdymo sistemos formaliajame ir neformaliajame švietime;
- nepakankamai aišku kaip tradicinių amatų mokymas bus integruojamas į formalųjį ir neformalųjį švietimą;
- neaiškus tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo programų įgyvendinimo finansavimas.

Tradicinių amatų sektoriaus stiprybės, silpnybės ir galimybės

Stiprybės

Lietuvos tradicinių amatų sektorius turi galias tradicijas, Lietuva nuo seno garsėja keramikos, tekstilės, kalvystės, juvelyrikos dirbiniais. Į UNESCO (Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacija) žmonijos nematerialaus paveldo šedevrų sąrašą įrašyta Lietuvos kryždirbystė.

Tradicinių amatų gaminių gamyba įgalina išsaugoti etninės kultūros vertybes. Tradiciniai amatai – ideali vietinio savitumo išraiškos forma. Šiandieniniame kontekste jie virsta patrauklia alternatyva vis labiau įsigalinčiai, bet tuo pačiu vis labiau pasitikėjimą prarandančiai vartotojiškai kultūrai, jie gražiai dera su šiandien ypač madingomis ekologijos, natūralizmo ir kitomis idėjomis.

Lietuvą tarptautinėje arenoje šiandien sėkmingai reprezentuoja kryždirbystės, audimo, medžio drožybos, juvelyrikos gaminiai ir kulinarinis paveldas.

Tradiciniai amatai yra viena iš alternatyvių veiklos rūšių ir gali duoti nemažą teigiamą ekonominę ir socialinę naudą kaimo vietovėms. Ši veikla yra naujų darbo vietų ir pajamų šaltinis tiek kaimo tiek ir miestų gyventojams.

Tradicinių amatų populiarumas šalyje didėja, jų plėtra mažina socialinius ir ekonominius skirtumus tarp miesto ir kaimo, gerina vietos gyventojų gyvenimo kokybę bei stabdo neigiamus demografinius procesus.

Formuojasi neformalaus tradicinių amatininkų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo sistema bei institucijų tinklas. Įvairiuose Lietuvos regionuose įkurti 20 tradicinių amatų centrų, kuriuose siekiama sudaryti sąlygas tradicijas puoselėjantiems amatininkams įvairiapusiškai bendradarbiauti, perduoti tradicinius amatus jaunimui.

Formuojasi tradicinių amatų sektoriaus reguliavimo bei tradicinių amatininkų mokymo teisinė bazė, parengti strateginiai dokumentai, kurių tikslas - sukurti ir įgyvendinti tradicinių amatininkų meistriškumo tobulinimo sistemą ir sudaryti palankias sąlygas tradiciniams amatininkams siekti meistriškumo.

Tradiciniams amatininkams, kurių gaminiai sertifikuoti ir pripažinti tautinio paveldo produktais, sudaryta galimybė pasinaudoti valstybės pagalbos lėšomis dalyvauti mugėse, parodose ir kituose renginiuose, pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą teikiant projektus gauti paramą, pirmenybė teikiama tradiciniams amatininkams, turintiems tautinio paveldo produktų sertifikatą ir puoselėjantiems tradicinius amatus.

Formuojasi bendradarbiavimas tarp tradicinių amatininkų (pvz. Vilniaus dailių amatų asociacija), o tai sudaro geresnes galimybes inicijuoti ir įgyvendinti įvairius projektus, finansuojamus tarptautinių ir kitų programų.

Silpnybės

Pastebimai mažėja skaičius meistrų, galinčių perduoti patirtį kitiems, neatsiranda ir norinčių tęsti tradicijas. Nesant amatininkystės perdavimo iš kartos į kartą, nyksta technologijų autentiškumas, nepuoselėjamos tradicijos ir gamybos kultūra.

Didelė dalis tradicinius amatus plėtojančių amatininkų yra pagyvenę žmonės, menkas jų verslumas ir gebėjimai dirbti šiandieninėmis verslo sąlygomis.

Amatų gaminių rinkos siaurėja. Tradicinių amatų gaminių gamyba reikalauja daug laiko ir darbo sąnaudų, tai nėra labai pelninga ekonominė veikla, yra nepatraukli jauniems gyventojams.

Menki amatininkų viešo intereso atstovavimo gebėjimai, silpnos tinklinės, asocijuotos amatininkų organizacijos, jų partnerystė ir bendradarbiavimas su kitomis savivaldos organizacijomis.

Labai silpna tradicinių amatų gaminių rinkodara, jų populiarinimas, informacijos apie tradicinių amatų gaminius trūkumas. Trūksta populiarios metodinės medžiagos apie tradicinius amatus ir verslus, akcentuojančios etnografinių regionų savitumą.

Gamybos technologijos vystosi sparčiais tempais ir vien amatininkų, visuomeninių organizacijų pastangomis sudėtinga (ir yra brangu) sukurti atskirą amatų gaminių rinkodaros strategiją – nėra nuoseklios amatų gaminių rinkodaros.

Mažai propaguojama etninė kultūra, kuri neužima deramos vietos šalies visuomenėje. Amatų gaminių populiarumas didėja, tačiau nepakankamai, o geresnes pardavimo sąlygas turi tie amatininkai, kurie pateikia savo gaminius užsienio rinkose.

Iš esmės neveikianti tradicinių amatų technologijų mokymo, perdavimo sistema, dėl ko kai kurie amatai atsidūrė ties išnykimo riba. Nėra metodikų tradicinio amato mokymams organizuoti.

Tradiciniai amatai silpnai integruojami į turistinius maršrutus.

Nepakankama dabartinė valstybės ir savivaldybių paramos tradicinių amatų plėtrai kaimo vietovėse sistema.

Tradiciniai amatininkai dėl nepakankamų finansinių galimybių, riboto naudojimosi informacijos ir ryšio technologijomis projektų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą pateikė labai mažai. Taip pat egzistuoja per sudėtingos investicinės paramos amatų plėtrai gavimo taisyklės ir procedūros, kaimo plėtros programos lėšomis negali pasinaudoti miestų tradiciniai amatininkai.

Galimybės

Teisės aktų tobulinimas. Reikėtų tobulinti teisės aktus, reglamentuojančius valstybės pagalbą tautinio paveldo veiklos subjektams, kuriuose būtų numatyta ne tik pagalba dalyvauti renginiuose, bet ir parama subjektams, norintiems išleisti leidinius apie tradicinius amatus ir tautinio paveldo produktus, organizuoti tradicinius renginius, kuriuose pristatomi tautinio paveldo produktai ir demonstruojami tradiciniai amatai, tradicinio amato demonstravimo išlaidoms padengti, taip pat supažindinti su tradiciniais amatais edukacinių užsiėmimų metu.

Vienodos galimybės visiems tradiciniams amatininkams pasinaudoti ES struktūrinių fondų parama. Bendradarbiaujant su Ūkio ministerija, Susisiekimo ministerija ir kitomis ministerijomis, būtina siekti sudaryti visiems amatininkams, turintiems tautinio paveldo produktų sertifikatą, vienodas galimybes pasinaudoti Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos lėšomis.

Kvalifikacijos kėlimas. Siekiant, kad tradiciniams amatininkams būtų sudaryta galimybė kelti kvalifikaciją, tikslinga sukurti ir tradicinių amatininkų kompetencijų tobulinimo tinklą. Tradicinių amatų kūrybos ir gamybos sričių gebėjimams perimti, mokymams organizuoti būtina sukurti metodikas ir organizuotas mokymo formas.

Kuo lankstesnės mokymo sąlygos. Būtina siekti, kad tradiciniai amatininkai galėtų įgyti reikiamų žinių ir jas taikyti įvairiose veiklos srityse, taip pat sudaryti sąlygas elektroninės prekybos planavimui ir plėtrai, pradedant internetine rinkodara ir baigiant tarptautinės internetinės prekybos įgyvendinimu.

Geresnės tradicinių amatų edukacijos sąlygas vaikams ir jaunimui. Būtina remti tradicinių amatų meistrus, perduodančius tradicinio amato įgūdžius. Įvairios tradicinio amato perteikimo formos padėtų ugdyti tradicinio amato puoselėtojus, skatinti visuomeniškumą, tautiškumą, lavinti pozityvaus bendravimo įgūdžius.

Tradicinių amatų centrų įkūrimas Vilniuje ir Vidurio Lietuvoje ne tik užtikrintų galimybę atgaivinti ir plėtoti tradicinių amatų veiklą šiose teritorijose, bet ir skatintų visų Lietuvoje besikuriančių tradicinių amatų veiklą.

Ryšių tarp tradicinių amatininkų ir turizmo sektoriaus stiprinimas. Būtina siekti, kad Lietuvos turizmo informacijos centrai, pristatydami patrauklias turizmo galimybes Lietuvoje, kartu pristatytų ir tautinio paveldo produktus bei tradicinius amatus, skatintų apsilankymą amatų centruose ir amatininkų dirbtuvėse, įtrauktų šiuos centrus į turistų maršrutus.

Tarptautinių projektų inicijavimas. Siekiant integruoti geriausius modelius ir sukurti tradicinių amatininkų kvalifikacijos kėlimo sistemą, verta atsižvelgti į užsienio šalių gerąją patirtį tradicinių amatininkų mokymuose ir kvalifikacijos kėlime.

Šaltiniai:

1. Aleksandravičius, A., Atkočiūnienė, V., Albrektaitė, D. (2008). Tradicinių amatų situacija Lietuvoje ir jų plėtros galimybės // Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai: straipsnių rinkinys. Nr. 12 (1). – Kaunas: Spalvų kraitė.
 2. Klimka, L., Parafinavičė, G.; Švelnienė, D.; Seliukaitė, I.; Lazauskaitė, E.; Prokopavičiūtė, M. (2009). Tradicinių amatininkų, tradicinių paslaugų teikėjų kvalifikacijos tobulinimo sistemos gairės, kvalifikacijos tobulinimo programų rengimo ir mokymo pagal jas metodinės rekomendacijos (Rekomendacijos, Gerovės ekonomikos institutas).
 3. Gita Parafinavičė, Ingrida Krikštaponytė „Tradicionių amatininkų mokymo ir meistriškumo kėlimo realijos bei perspektyvos“, VŠĮ Gerovės ekonomikos institutas (www.gerovesekonomika.lt).
 4. Lietuvos žemės ūkio universitetas. „Tradicionių amatų išsaugojimo ir jų plėtros svarba“ Alvydas Aleksandravičius, Feliksas Klupšas (www.vadyba.asu.lt)
 5. Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2012–2020 metų programa. 2011 m. gruodžio 14 d. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 1475.
-

INTERREG IVC INNOCRAFTS projekto patirties pritaikymas Vilniuje.

Dalyvaudami projekto INNOCRAFTS seminaruose susipažinome su didele įvairove gerųjų praktikų, taikomų kituose projekto partnerių miestuose. Supratome, kad nebūna „auksinių“ receptų, kiekvieną gerąją praktiką galima pritaikyti kitame mieste tik atsižvelgiant į vietos galimybes. Svarbu suprasti, kaip apjungti praktinį įgyvendinimo ir politinį strateginį planavimo lygmenį. Svarbu nustatyti praktikas, kurios galėtų būti naudingai ir efektyviai pritaikomos Vilniuje. Siūlome Vilniaus mieste pasinaudoti šių toliau aprašomų pasirinktų gerųjų praktikų patirtimi.

Florencijos menų ir amatų centras

Florencijos menų ir amatų centras (Spazio Sam / Arts and Crafts) yra įkurtas buvusiam vienuolyne. Senasis vienuolynas („Vecchio Conventino“) yra Florencijos savivaldybei priklausantis pastatas. Per amžius pastatas ne kartą keitė savo paskirtį, o jau nuo 1920 metų tapo menininkų ir amatininkų dirbtuvių vieta. Florencijos savivaldybė nusprendė patvirtinti šią istoriškai susiklosčiusią pastato funkciją, įsteigiant čia menų ir amatų inkubatorių. Čia įsikūrė įvairios tradicinės Florencijai menų ir amatų įmonės, kurios siekia propaguoti florentietiškus amatus šalies ir tarptautiniu mastu.

Nuo 2001 metų Florencijos menų ir amatų centro valdymas patikėtas Dailiosios amatininkystės fondui (Foundation for the Artistic Craftsmanship of Florence (FFAA)). Fondas, bendradarbiaudamas su Savivaldybe, siekia propaguoti, remti ir plėtoti amatų sektorių Florencijos Oltrarno rajone, kuris randasi į pietus nuo istorinio centro. Fondas bendradarbiauja ir su kitomis institucijomis: Florencijos provincijos administracija, Florencijos prekybos ir pramonės rūmais, Prekybos asociacijomis CNA ir Confartigianat.

Fondo tikslai yra naujų rinkų ir verslo galimybių amatininkams nustatymas, gaminių pardavimui plėtra, naujos amatininkų kartos ugdymas, inovatyvių produktų kūrimo iniciatyvos, naujo amatų inkubatoriaus modelio sukūrimas ir įtvirtinimas. Fondas organizuoja įvairius teminius renginius, skirtus atskleisti techninius, estetinius, istorinius ir inovacinius amato aspektus, rengia leidinius ir multimedia medžiagą apie amatų technologijas, organizuoja parodas, susitikimus ir konferencijas, taip pat mokymus, į kuriuos įtraukiami įvairių sričių ekspertai. Vienuolyno patalpose įsikūrę virš dvidešimties amatininkų dirbtuvių (stalių, kalvių, stiklių, keramikų, akmens inkrustavimo, tekstilininkų, tapytojų, grafikų ir skulptorių), yra parodų salė ir mokymams skirta patalpa.

Inovacijų ir dizaino projektas „FUSE“ (dizaino ir inovacijų paslaugų platforma)

Inovacijų ir dizaino projektą „FUSE“ įgyvendina Airijos amatų taryba. „FUSE“ yra eksperimentinis projektas, skirtas plėtoti dizaino ir inovacijų galimybes amatų sektoriuje. „FUSE“ renginio „Dizaino savaitė“ metu amatininkai „suporuojami“ su dizaineriais, jie drauge diskutuoja apie dizaino metodus ir gamybos procesus. Kūrybinio seminaro metu amatininkai prašomi pateikti jų gaminių dirbinių įvaizdžius dizaineriams, kurie savo ruožtu siūlo naujas idėjas, kaip tuos dirbinius būtų galima naujai apipavidalinti. Kiekvienas dizaineris dirba su tam tikru vienu amatininku. Naujo dizaino gaminiai pateikiami kaip brėžiniai arba piešiniai 2D formate arba kaip CAD ar kitų kompiuterinių programų failai. Toks seminaras buvo suorganizuotas Airijos nacionalinėje meno ir dizaino kolegijoje.

Kitame „FUSE“ renginyje, kuris vadinosi „Dizaino pasirinkimas“ amatininkai ir dizaineriai dirbo nedidelėse multidisciplininėse grupėse pagal pateiktas dirbinio gamybos užduotis. Užduotis suformulavo tarptautinė baldų dizaino ir prekybos įmonė Heals UK. Darbo tikslas buvo pateikti dizaino pasiūlymus ir gaminio prototipus, atitinkančius pateiktas užduotis. Dviejų dienų seminaro metu komandos pristatė savo gaminių

pasiūlymus, prekinius ženklus, gamybos kainas ir rekomenduojamas pardavimo kainas. Seminaro rezultatas - 4 komandos sukūrė gaminius, kurie buvo eksponuojami parodoje „Showcase 2013“.

Dar viena FUSE projekto iniciatyva – finansinės paramos fondas. Tai yra fondas ir mentorių programa, skirta paremti verslo strateginių planų kūrimą, sustiprinti finansinę nepriklausomybę, skatinti tolimesnį įmonės augimą. Siekiama sukurti paslaugų verslo klasterius, kurie teiktų paslaugas, įrangą, konsultacijas ir dirbtuvių (inkubatorių) erdves amatų įmonėms. Ilgalakis tikslas yra sukurti gyvybingą ir stiprią Airijos amatų pramonę. Viena verslo grupė gali gauti iki 20 000 eurų paramą.

Inovacinių paslaugų platforma ir bendradarbiavimas su studentais („Dizaino SOS“ platforma ir „Dizaino stovykla“

Šią iniciatyvą įgyvendina Suomijos Aalto universiteto Meno ir dizaino mokykla. „Dizaino SOS“ platformos tikslas yra padidinti mažųjų ir vidutinių įmonių konkurencingumą ir inovacinį potencialą į rinką orientuoto dizaino priemonėmis ir inovatyviais tyrimų ir plėtros (R&D) projektais. Šią iniciatyvą ko-finansuoja Europos regioninės plėtros fondas (ERDF).

Dizaino stovykla – tai multidisciplininis procesas, kuris suburia įmones ir aukštesniojo mokslo pakopos (kolegijų) studentus. Siekiama mažosioms ir vidutinėms įmonėms padėti plėtoti naujas verslo idėjas ir išbandyti kaip dizainas gali įtakoti jų verslo ir konkurencingumo stiprinimą.

Mokymosi įgūdžiai visam gyvenimui (Crafted)

Programą „Mokymosi įgūdžiai visam gyvenimui“ (Crafted) įgyvendino Airijos amatų taryba. Programa skirta pradinį mokyklų mokiniams ir mokytojams, jos dėka suteikiama galimybė įgyti naujų įgūdžių dirbant drauge su profesionaliais amatininkais. Sukuriamas bendradarbiavimo tinklas tarp mokytojų ir amatininkų.

Programos tikslai:

- Suteikti moksleiviams rankų darbo įgūdžių patirties, dirbant drauge su amatininkais.
- Suteikti vaikams pasitikėjimo savo meniniais gabumais ir sudominti amatininko specialybe.
- Sužadinti vaikų vaizduotę ir susidomėjimą amatais.
- Sudaryti galimybes amatininkams dirbti mokyklose ir įgauti mokymo patirties.
- Sudaryti galimybes mokytojams tobulėti ugdant praktinius įgūdžius rankdarbių ir menų srityje.
- Sukurti bendradarbiavimo tarp mokytojų ir amatininkų galimybes.
- Ugdyti moksleivių tėvų sąmoningumą, suteikiant jiems žinių apie amato įgūdžių naudą.

Programa buvo finansuojama per Airijos darbo, įmonių ir inovacijų departamentą, ko-finansuojama per Airijos mokytojų edukacijos centrų asociaciją (ATECI). Pirmą kartą įgyvendinta 2010-2011 metais bendradarbiaujant su 6 ATECI asociacijos nariais, o vėliau nuo 2012 metų iki dabar ši programa jau apėmė visą šalį ir įtraukė 21 Mokytojų edukacijos centrą. Programoje dalyvaujantys amatininkai buvo atrinkami pagal nustatytus kriterijus, po atrankos jie praėjo specialius mokymo kursus dėl vaikų apsaugos, sveikatos priežiūros, pedagoginių, planavimo ir bendradarbiavimo įgūdžių. Partneriai vėliau derino dalyvaujančių mokyklų sąrašus ir mokymo tvarkaraščius. Amatininkas, priskirtas tam tikrai mokyklai, paruošdavo maždaug 10 valandų trukmės mokymo programą. Pasibaigus mokymo programai, buvo organizuojamos vietinės vaikų darbų parodėlės. Nuo 2012 metų šioje programoje dalyvavo 284 mokyklos, 7 420 moksleivių ir 98 amatininkai (93 iš jų buvo moterys).

Galimybės pasinaudoti gerąja patirtimi Vilniuje

Apžvelgus aprašytas praktikas, manome, kad galėtume bent iš dalies pasinaudoti jų gerąja patirtimi.

Florencijos menų ir amatų centras galėtų būti kaip modelis Vilniuje planuojamam Amatų mokymo ir parodų centrui. Florencijos amatų centro steigėjas yra Florencijos savivaldybė, o valdymas patikėtas specialiai įkurtam fondui. Vilniaus amatų centro steigėjas irgi galėtų būti savivaldybė arba Senamiesčio atnaujinimo agentūra, o valdytojas - Senamiesčio atnaujinimo agentūra arba kita šiam tikslui įsteigta įstaiga.

Numatyta atnaujinti unikalų, ypatingos architektūrinės vertės turintį medinį pastatą, puošią meninę drožybą, kuriame būtų sukuriama sąlyga tradicinių amatų mokymuisi ir tobulinimuisi, kvalifikacijos kėlimui ar persikvalifikavimui, konferencijų ir seminarų rengimui. Viename pastate būtų plėtojami kelių tradicinių amatų mokymai, ateityje, pagal poreikį, plečiamasi. Numatoma daugiau dėmesio skirti neįgaliųjų mokymui, užsiėmimams ir integravimuisi į visuomenę, bedarbių persikvalifikavimui, studentų studijuojančių amatininkystę, papildomam praktiniam ugdymuisi ir pan.

Vilniaus amatų mokymo centre būtų įkurtos 4 pagrindinių amatų - kalvystės, keramikos, odininkystės ir tekstilės - gamybinės patalpos - dirbtuvės, moderniai įrengta amatų mokymosi ir kvalifikacijos kėlimo studija, kuri, esant reikalui, būtų pritaikoma, kaip konferencijų ar seminarų salė.

Kuriant įvairias amatų mokymo programas, galima pasinaudoti Inovacijų ir dizaino projekto „FUSE“ patirtimi. Būtų galima surengti panašius kūrybinius seminarus, kur amatininkai dirbtų drauge su dizaineriais, ieškodami naujų idėjų, naujų gaminių formų. Būtų galima į šiuos seminarus įtraukti ir kitus potencialius gamintojus (pvz. keramikos ar tekstilės įmones).

Kuriant mokymo programas moksleiviams, galima pasinaudoti programos „Mokymosi įgūdžiai visam gyvenimui“ (Crafted) patirtimi, kaip kuo plačiau įtraukti mokyklas, paskatinti jas bendradarbiauti su amatininkais, mokant vaikus rankų darbo įgūdžių.

Galimybės dalyvauti ES tarptautinėse programose ir ES struktūrinių fondų finansuojamuose projektuose tradicinių amatų srityje

Vertinant Amatų mokymo ir parodų centro (toliau – AMPC) galimybes dalyvauti tarptautinėse programose ir ES SF 2014-2020 finansuojamuose projektuose, reikia išskirti 2 programų / projektų grupes:

- programos, kuriose AMPC gali dalyvauti tik kaip vienas iš partnerių ir, pirmiausia, turi įsijungti į tarptautinius tinklus ar dalyvauti platformų veikloje (pvz. Kūrybiška Europa).
- programos, kuriose AMPC gali dalyvauti savarankiškai, kaip atskira organizacija, teikianti savo projektą/projektus (pvz. ES SF 2014-2020 priemonės);

Taip pat reikia atsižvelgti į pagrindines numatomas AMPC veiklos sritis:

- Švietimo, edukacinė veikla (amatininkų kvalifikacijos kėlimas; bedarbių perkvalifikavimas; seminarai, konferencijos ir pan.; pažintiniai – mokomieji - praktiniai užsiėmimai);
- Visuomenės informavimo veikla (informacinio centro veikla);
- Turizmo veikla (turistų / lankytojų pritraukimas per informacinį centrą / ekspozicijas / mokomąsias programas). Tymo kvartalas (kuriame numatoma įkurti AMPC) patenka į numatomą formuoti Vilniaus turistinio regiono nacionalinės reikšmės turistinį maršrutą;
- Verslų inkubavimo veikla (4 tradicinių amatų dirbtuvės, 2-3 studijos).

Būtinose AMPC dalyvavimo įvairiuose projektuose bei programose sąlygos yra savarankiškas AMPC juridinis statusas bei stabilus finansavimas, nes praktiškai visos tarptautinės bei ES SF priemonės taiko kofinansavimo principą.

Programa „Kūrybiška Europa“

„Kūrybiška Europa“ yra Europos Sąjungos programa, skirta Europos kultūrai, kinui, televizijai, muzikai, literatūrai, scenos menui, paveldui ir kitoms susijusioms sritims remti.

Naują programą (2014-2020) sudaro paprogramė „Kultūra“, pagal kurią teikiama parama scenos ir vizualiajam menui, paveldui ir kitoms sritims, ir paprogramė MEDIA, pagal kurią bus finansuojamas kino ir audiovizualinis sektorius.

Pagrindinės kryptys

Paprogramės „Kultūra“ paramos kryptys:

1. Europiniai bendradarbiavimo projektai
2. Grožinės literatūros vertimai
3. Europiniai tinklai
4. Europinės platformos

Amatų mokymo ir parodų centras galėtų dalyvauti projektuose pagal šias kryptis:

1. Europiniai bendradarbiavimo projektai

1 kategorija. Mažesnio masto bendradarbiavimo projektai

Šiai kategorijai priskiriami projektai, kuriuose dalyvauja projekto **lyderis ir mažiausiai 2 partneriai**, turintys juridinio asmens buveines bent trijose skirtingose šalyse, dalyvaujančiose programos „Kūrybiška Europa“

paprogramėje „Kultūra“. Projektams prašoma suma siekia ar viršija 200 000 EUR ir sudaro ne daugiau kaip 60 proc. reikalavimus atitinkančio biudžeto.

2 kategorija. Didesnio masto bendradarbiavimo projektai

Šiai kategorijai priskiriami projektai, kuriuose dalyvauja **projekto lyderis ir mažiausiai 5 partneriai**, turintys juridinio asmens buveines yra bent šešiose skirtingose šalyse, dalyvaujančiose programos „Kūrybiška Europa“ paprogramėje „Kultūra“. Projektams prašoma suma siekia ar viršija 2 mln. EUR ir sudaro ne daugiau kaip 50 proc. reikalavimus atitinkančio biudžeto.

Idėjos gali būti iš bet kurios kultūros srities (išskyrus audiovizualinę). Finansavimas skiriamas projektams, kurių metu bendradarbiautų kelių šalių kultūros operatoriai, būtų siekiama kultūrų dialogo, o menininkai, kiti kultūros ir kūrybinio sektoriaus darbuotojai bei meno kūriniai turėtų galimybę judėti tarp šalių.

2. Europiniai tinklai

Europinį tinklą sudaro koordinuojanti organizacija bei mažiausiai 15 jos narių. Paramos Europos tinklams tikslas – didesnis struktūros stiprinimo poveikis kultūros ir kūrybos sektorių veikėjams, todėl parama, siekiant išlaikyti sektorių pusiausvyrą, bus skiriama nedideliame skaičiuje tinklų. Palankiai būtų vertinama didesnė jau egzistuojančių tinklų sąveika, kad būtų sustiprinta jų organizacinė ir finansinė struktūra ir išvengta veiklos dubliavimo

Reikalavimus atitinkantys projektai:

- Į paraišką dėl partnerystės pagrindų susitarimo turi būti įtrauktas veiklos planas, apimantis visą susitarimo trukmę;
- projektų pagal partnerystės pagrindų susitarimą atveju taip pat turi būti pateiktas išsamus pirmaisiais metais vykdyti numatomos veiklos aprašymas. Kandidatų, atrinktų pagal partnerystės pagrindų susitarimo priemonę, tolesniais dvejais metais bus paprašyta pateikti išsamų kiekvienų konkrečių metų veiklos aprašymą;
- specialiosios metinės subsidijos pagal partnerystės pagrindų susitarimo priemonę negali viršyti 250 000 EUR. Prašoma subsidija negali viršyti 80 proc. metinio reikalavimus atitinkančio biudžeto.

3. Europinės platformos

Europinę platformą sudaro koordinuojanti organizacija bei mažiausiai 10 partnerių. Platformas sudaro nevyriausybinių organizacijų (pvz., tinklai, fondai, profesinės organizacijos), Europos lygiu aktyvios kultūros srityje. Bendra platformos veikla visų pirma turi būti susijusi su kūrėjų ir menininkų, ypač naujų talentų, ir jų kūrinių sklaida tarp platformos narių bei tinklų kūrimo ir **tarpusavio mokymosi veikla tarp platformos narių kultūros vadybininkų**, siekiant įgyvendinti platformos tikslus.

Platformos narių reikalavimus atitinka veikla, susijusi su:

- **kūrėjų ir menininkų, ypač tų, kuriems stinga tarptautinės patirties, judumo skatinimu**, remiant tvirtą Europos masto programų kūrimą;
- naujų talentų iš kitų Europos šalių skatinimu ir pristatymu;
- platesnės auditorijos formavimu;
- tvaria forumų tarpusavio tinklų kūrimo veikla;
- Europos vertybių ir **skirtingų kultūrų išryškiniu**, taip kuriant didesnį informuotumą apie Europos Sąjungą.

Galimybių dalyvauti programoje „Kūrybiška Europa“ apibendrinimas

Dauguma Lietuvos organizacijų programoje (paprogramėje) iki šiol dalyvauja kaip bendraorganizatoriai, t.y. bendradarbiaudamos su analogiškais užsienio organizacijomis. Atsižvelgiant į tai, kad ši programa (paprogramė) yra **daugiausia** skirta bendradarbiavimui tarp atskirų šalių remti ir pavienės organizacijos paraiškų teikti negali, pirmiausia būtina, kad Amatų mokymo ir parodų centras įgytų juridinį statusą bei,

svarbiausia, turėtų stabilų finansavimą. Tuomet yra galima partnerių paieška, įsijungimas į tarptautinius tinklus bei platformas ir dalyvavimas šios programos (paprogramės) projektuose.

Programa INTERREG Europe

Programos INTERREG EUROPE misija yra prisidėti prie darnios bei sumanios Europos plėtros, remiant ir skatinant pasikeitimą žiniomis bei gerąją praktiką tarp atitinkamo regiono organizacijų, siekiant pagerinti regioninę / sanglaudos politiką. Programa neremia didelės apimties materialinių investicijų, techninių priemonių ar tyrimų.

Pagrindinės kryptys

Programos INTERREG EUROPE tematiniai tikslai yra šie:

1. Stiprinti tyrimus, technologinę plėtrą bei inovacijas (TO1)
2. Didinti SVV konkurencingumą (TO3)
3. Remti ekonomikos transformaciją link mažai anglies dioksido generuojančios ekonomikos (TO4)
4. Saugoti aplinką ir skatinti efektyvų išteklių naudojimą (TO6)

Nors 1 tikslo investicinio prioriteto 1b aprašyme minimas kultūrinių ir kūrybinių industrijų sektorius, tačiau veikla siejama su inovacijomis ir technologiniais tyrimais, kas AMPC gali būti mažai būdinga / visai nebūdinga. Taip pat yra numatytas būtinas partnerių iš įvairių šalių dalyvavimas, o tai reikalauja, kad AMC būtų jau veikianti ir pripažinta organizacija.

4 tikslo investicinis prioritetas 6c apima gamtos ir **kultūros paveldo konservavimą, apsaugą, plėtrą bei populiarinimą**. Galimi dviejų tipų projektai – tarpreregioninio bendradarbiavimo projektai (pagrindinis tinkamas AMPC) bei Politikos (learning) platformos.

Tarpreregioninio bendradarbiavimo projektų tikslas yra pagerinti atitinkamų politikų įgyvendinimą remiant pasikeitimą patirtimi bei gerąją praktiką tarp atitinkamo regiono organizacijų. Projektą sudaro du etapai: 1-o etapo pabaigoje yra parengiamas veikslių planas, kurio pagrindas yra „pamokos, išmoktos projekto metu“, kurios gali būti pritaikytos; 2- as etapas apima šių priemonių įgyvendinimą. Galimos veiklos apima Veikslių plano parengimą, gamtinio bei kultūros paveldo politikos analizę bei tyrimus, susitikimus su socialiniais partneriais, vizitus, seminarus bei projekto rezultatų sklaidą.

Galimybių dalyvauti programoje INTERREG EUROPE apibendrinimas

Atsižvelgiant į programos specifiką (daugiausia programa susijusi su politikos formavimu bei pasikeitimu žiniomis), galima teigti, kad Amatų mokymo ir parodų centro galimybės, bent jau pradiniam jo veiklos etape, pasinaudoti šios programos finansavimu yra ribotos.

Programa INTERREG V

Programos INTERREG V veikla ateityje remsis 11 finansavimo prioritetu, kuriuos numato Europos regioninės plėtros fondas, ir kurio tikslas yra skatinti sumanią bei darnią plėtrą (pagal ES 2020 strategiją) ir susieti ekonominius, aplinkosauginius bei socialinius plėtros veiksnius.

Pagrindinės kryptys

1. Mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų skatinimas;
2. Informacinių ir ryšių technologijų prieinamumo ir naudojimo didinimas bei kokybės gerinimas;
3. Mažųjų ir vidutinių įmonių konkurencingumo didinimas;
4. Perėjimo prie mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų ekonomikos visuose sektoriuose rėmimas;
5. Pritaikymo prie klimato kaitos, rizikos prevencijos ir valdymo skatinimas;
6. Aplinkosauga ir išteklių naudojimo veiksmingumo skatinimas;

7. Tvaraus transporto skatinimas ir kliūčių pagrindinėse tinklo infrastruktūros dalyse šalinimas;
8. Užimtumo skatinimas ir darbo jėgos judumo rėmimas;
9. Socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu;
10. **Investicijos į švietimą, įgūdžius ir mokymąsi visą gyvenimą;**
11. Institucinių pajėgumų stiprinimas ir veiksmingas viešasis administravimas.

Iš šių prioritetų kiekvienas bendradarbiavimo regionas galės pasirinkti 4 prioritetus, pagal kuriuos bus finansuojami projektai. Vėliau bus galimybė pasirinkti ir 5-ą prioritetą. Šiuo metu programos kryptys yra analizuojamos ir rengiamos veiklos programos. Numatoma, kad nuo 2014 m. apie 6.6 mlrd. € bendradarbiavimo per sieną programai (INTERREG VA), 1.8 mlrd. € tarptautinio bendradarbiavimo programai (INTERREG VB) ir 500 mln. € tarpregioninio bendradarbiavimo programai (INTERREG VC).

Galimybių dalyvauti programoje INTERREG V apibendrinimas

Amatų mokymo ir parodų centro galimybės pasinaudoti šios programos finansavimu priklausys nuo pasirinktų prioritetų. Tikėtina, kad geriausios galimybės būtų teikti projektus pagal šį prioritetą „10. Investicijos į švietimą, įgūdžius ir mokymąsi visą gyvenimą“.

2009-2014 m. EEE finansinio mechanizmo programa „Europos kultūros paveldo kultūros ir menų įvairovės skatinimas“

Šios programos tikslai yra:

- Skatinti Lietuvos kultūros organizacijas dalyvauti tarptautinio bendradarbiavimo projektuose ir juos inicijuoti;
- Pagyvinti profesionalaus meno produktų sklaidą Lietuvos regionuose.

Pagrindinės kryptys

Programos remiamų projektų įgyvendinimo kultūros ir meno sritys, į kurias galėtų orientuotis AMPC, yra:

1. etninė kultūra;
2. kultūros paveldo sklaida;
3. kultūros ir kultūros paveldo skaitmeniniams;
4. muziejų ir galerijų veikla.

Pagrindinės priemonės, kuria galėtų pasinaudoti AMPC yra „Tarptautinio kultūrinio bendradarbiavimo projektai (II priemonė)“. Projekto veiklos turi būti įgyvendinamos vienoje ar apimti kelias finansuojamas sritis, bent viena pagrindinė projekto veikla (seminaras, konferencija, kūrybinės dirbtuvės ir pan.) turi įvykti kiekvienoje projekte dalyvaujančioje valstybėje.

Projektas turi būti įgyvendinamas tarp kultūros sektoriuje veikiančio Lietuvoje registruoto juridinio asmens ir juridinio (-ių) asmens (-ų) ar kitos organizacijos (-ių) iš valstybės (-ių) donorės (-ių). Pareiškėjas privalo turėti projekto partnerį (-ius) iš valstybės (-ių) donorės (-ių). Valstybės donorės – Norvegija, Islandija, Lichtenšteinas. Didžiausias finansavimo intensyvumas - 85 % nuo visos tinkamų finansuoti projekto išlaidų sumos.

Galimybių dalyvauti EEE finansinio mechanizmo programoje apibendrinimas

Paraiškų pateikimo terminas šiai programai yra 2014 m. rugpjūčio 22 d., todėl AMPC praktiškai neturi galimybės joje dalyvauti, tačiau tikėtina, kad programa bus pratęsta ir ateityje. Dalyvavimas programoje gali būti realus, ypač atsižvelgiant į tai, kad galimos įvairios, skirtingas sritis jungiančios veiklos bei yra galimybė pasinaudoti kita programos priemone, kuri numato finansuoti veiklos vykdytojo ir veiklos partnerio vizitus vieniems pas kitus, siekiant parengti donorų partnerystės projektą.

2014-2020 m. Europos Sąjungas struktūrinių fondų investicijų veiksmų programa

Vertinant Amatų mokymo ir parodų centro galimybes pasinaudoti tarptautinių fondų / programų finansavimu, galima teigti, kad didžiausia tikimybė / galimybė yra įgyvendinti projektus, finansuojamus Lietuvos ES SF 2014-2020 lėšomis. Pagrindinė priežastis yra ta, kad centras yra dar tik kuriamas, t.y. neturi juridinio statuso, veiklos istorijos, tarptautinių ryšių, stabilaus finansavimo ir pan., kurie yra būtini, norint dalyvauti tarptautiniuose projektuose ar programose.

AMPC (bei kitų tradicinių amatų sektoriaus organizacijų / įmonių) galimybes pasinaudoti ES SF finansavimu galima vertinti remiantis **Kultūrinių ir kūrybinių industrijų 2014–2020 metų plėtros strategija**, kurios projektą parengė Kultūros ministerija. Kultūrinių ir kūrybinių industrijų 2014–2020 metų plėtros strategija (toliau – Strategija) parengta siekiant numatyti šios srities plėtros minėtu laikotarpiu prioritetus, tikslus ir uždavinius bei užtikrinti efektyvų ir koordinuotą jų įgyvendinimą. Strategija įgyvendina Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 (Žin., 2012, Nr. 61-3050) strateginius tikslus kurti sumanią visuomenę ir sumanią ekonomiką, siekia Nacionalinės pažangos programos horizontaliojo prioriteto „kultūra“ tarpinstitucinio veiklos plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. kovo 19 d. nutarimu Nr. 269, tikslų.

Kultūrinės ir kūrybinės industrijos, kaip apibrėžiama Strategijoje, dalijamos į penkias kategorijas: **kultūros paveldas**, menas, medijos, dizainas ir taikomoji kūryba. Kultūros paveldas apima šias sritis: nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, paminklų, saugomų teritorijų, kitų kultūrine verte pasižyminčių vietų eksploatavimas, atminties institucijų – muziejų, bibliotekų, archyvų veikla, antikvarinės vertybės, **tradiciniai amatai, tradicinės kultūros šventės ir festivaliai**.

Pagrindinės kryptys

Kultūros paveldas, kuris apima ir tradicinių amatų sritį, patenka į 1, 2 ir 4 Strategijos prioritetus:

1. Visų amžių grupių Lietuvos visuomenės narių kūrybingumo gebėjimų skatinimas.
2. KKI potencialo kurti gyvenimo kokybę gerinančią, visuomenės kūrybingumą ir pilietiškumą skatinančią aplinką realizavimas.
4. Kūrybinių inovacijų visose kultūrinių ir kūrybinių industrijų srityse skatinimas.

Konkrečios programos ar finansuojamos priemonės Strategijos projekte nėra numatytos, tačiau galima preliminariai vertinti, kad tradicinių amatų sektoriaus subjektai, tarp jų ir AMPC, galėtų orientotis į šių uždavinių įgyvendinimą:

1.1.7. Vystyti neformalų ugdymą panaudojant KKI galimybes (Švietimo ir mokslo ministerija).

1.1.8. Plėtoti mokymąsi visą gyvenimą panaudojant KKI galimybes (Švietimo ir mokslo ministerija).

2.2.1. Įtraukti KKI atstovus į urbanistinės plėtros projektavimo procesus (Aplinkos ministerija, Kultūros ministerija ir savivaldybės).

2.3.1. Skatinti bendruomenių socialinių inovacijų iniciatyvas panaudojant vietos KKI galimybes (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija).

4.1.1. Kurti ir diegti kūrybines inovacijas (Kultūros ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija).

Ūkio ministerijos kuruojamos sritys bei programos

Ūkio ministerija yra kol kas vienintelė ministerija pakankamai aiškiai identifikavusi būsimas 2014-2020 m. finansavimo programas. Pagrindinės programos, kuriomis galėtų pasinaudoti tradicinių amatų sektoriaus subjektai yra šios:

Programa	Veikla	Intensyvumas %	Pareiškėjas
Inkubatoriai LT+	Verslo / menų inkubatorių/ kūrybinių rezidencijų pastatų statyba	35-45	Juridiniai asmenys su partneriais
Nacionalinių turizmo maršrutų, trasų ir	e-rinkodara, skirta viešųjų kultūros ir gamtos paveldo	Iki 85	Savivaldybių administracijos;

produktų rinkodara <...>	objektų lankomumui ir žinomumui didinti		partneriai gali būti viešieji juridiniai asmenys
Pameistrystė ir sektorinių kompetencijų ugdymas	Šakinių asociacijų veiklos, susijusios su žmogiškųjų išteklių mokymu, siekiant padidinti jų konkurencingumą	Iki 100 – pareiškėjui, įmonėms – iki 50	Asocijuotos verslo struktūros

Inkubatoriai LT+

Finansuotinos veiklos: Investicijos į inkubatorių pastatų statybą, rekonstravimą ir įrengimą, siekiant sudaryti sąlygas teikti kokybiškas inkubavimo paslaugas naujai įsisteigusiems ir ne ilgiau kaip penkerius metus veikiantiems SVV subjektams.

Pareiškėjai – juridiniai asmenys. Partneriai – privatus juridinis asmuo, jeigu pareiškėjas yra viešasis juridinis asmuo (projektas įgyvendinamas Viešosios ir privačios partnerystės (PPP) principu). Partneris yra privalomas.

Galutiniai naudos gavėjai – SVV subjektai, veikiantys ne ilgiau kaip 5 metus, kurie galės būti inkubuojami sukurtoje infrastruktūroje ne ilgiau negu 5 metus.

Paramos dydis: iki 7 mln. Lt.

Finansavimo forma: Negrąžintina subsidija.

Intensyvumas: vidutinėms įmonėms – iki 35 proc.; labai mažoms ir mažoms įmonėms iki 45 proc.

Pameistrystė ir sektorinių kompetencijų ugdymas

Finansuotinos veiklos: 2-a veikla – šakinių asociacijų veiklos, susijusios su žmogiškųjų išteklių mokymu, siekiant padidinti jų konkurencingumą.

Pareiškėjai: asocijuotos verslo struktūros.

Paramos dydis: iki 690.000 Lt.

Finansavimo forma: negrąžintina subsidija.

Intensyvumas: 2-ai veiklai – pareiškėjui – 100 proc.; įmonėms – iki 50 proc.

Galimybių dalyvauti programoje ŪM administruojamose programose apibendrinimas

Vertinant AMPC bei amatų sektoriaus organizacijų / įmonių galimybes pasinaudoti Ūkio ministerijos programų finansavimu, pirmiausia reikia atsižvelgti į tai, kad reikia atitinkamos (į verslą orientuotos) Amatų mokymo ir parodų centro koncepcijos, taip pat būtinas glaudaus bendradarbiavimo su partneriais (viešosios ir privačiosios partnerystės principo taikymas). Kitas svarbus aspektas – programose numatomas tik dalinis finansavimas, išskyrus Pameistrystė ir sektorinių kompetencijų ugdymo programą. Todėl reikia iš anksto apsispręsti ar bus siekiama apsinaudoti Ūkio ministerijos programų finansavimu ir atitinkamai tam ruoštis.

Kitų ministerijų kuruojamos sritys bei programos

Šiuo metu kitos ministerijos dar nėra parengusios detalesnių programų ar priemonių, pagal kurias bus finansuojami projektai 2014-2020 m. Todėl galima vadovautis tik bendraisiais prioritetais, nustatytais 2014-2020 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programoje. Amatų mokymo ir parodų centrai ir / arba atskiroms įmonėms, teoriškai gali būti taikomi šie prioritetai ir uždaviniai:

7 PRIORITETAS. KOKYBIŠKO UŽIMTUMO IR DALYVAVIMO DARBO RINKOJE SKATINIMAS

7.1.1. KONKRETUS UŽDAVINYS Padidinti ūkinės veiklos įvairovę ir pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui, siekiant kurti naujas darbo vietas tikslinėse teritorijose (miestuose)

7.1.1 konkretaus uždavinio veiklos:

- Viešųjų erdvių modernizavimas, kuriant papildomus ar naujus miestų traukos centrus ar stiprinant esamus: tam panaudojant vietovės identitetą formuojančius gamtinio karkaso, kultūros paveldo, urbanistinių struktūrų ir kraštovaizdžio elementus, svarbią vietos bendruomenei, miesto bei regiono

gyventojams kultūros infrastruktūrą. Siekiama kurti vietinę paklausą, skatinti papildomus lankytojų srautus, formuojant paklausą vietos verslams, didinant patrauklumą investicijoms, verslo plėtrai, naujų darbo vietų kūrimui.

7.3.1. KONKRETUS UŽDAVINYS. Padidinti gyventojų, ypač ilgalaikių ir nepakankamą kvalifikaciją turinčių bedarbių bei neįgalųjų, užimtumą

7.3.1 konkretaus uždavinio veiklos:

- ADRP priemonės (bedarbių ir asmenų, kuriems gresia nedarbas, profesinis mokymas ir neformalus švietimas, darbo įgūdžių įgijimo rėmimas, įdarbinimas subsidijuojant, darbo rotacija, parama bedarbių teritoriniam judumui, kitos bedarbių užimtumo gebėjimus ir galimybes didinančios ADRP priemonės), stažuotės ir praktikos, skirtos darbo įgūdžių įgijimui, individualiam darbui su darbo ieškančiu asmeniu aktualios priemonės: individualus konsultavimas, palaikymas įsidarbinus ir kt.
- Paramos darbdaviams teikimas, siekiant skatinti su sunkumais darbo rinkoje susiduriančių asmenų užimtumą (pvz., jaunų, vyresnio amžiaus asmenų dalies darbo užmokesčio išlaidų kompensavimas).
- Naujų darbo vietų kūrimo skatinimas kompensuojant išlaidas susijusias su darbo vietos sukūrimu ir išlaikymu, įskaitant darbo užmokesčio naujai sukuriams darbo vietoms išlaidų kompensavimą.

7.3.3. KONKRETUS UŽDAVINYS. Padidinti darbo paklausą skatinant su sunkumais darbo rinkoje susiduriančių asmenų verslumą

7.3.3 konkretaus uždavinio veiklos:

- Parama verslo pradžiai: paskolų teikimas, palūkanų kompensavimas, kitos negrąžintinos ir negrąžintinos paramos teikimas, kitos verslumą skatinančios priemonės labai mažoms ir mažoms įmonėms, šeimos verslams bei fiziniams asmenims, mokymai bei individualios konsultacijos apie naujo verslo kūrimą ir valdymą, kt.

9 PRIORITETAS. VISUOMENĖS ŠVIETIMAS IR ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ POTENCIALO DIDINIMAS

9.1.3. KONKRETUS UŽDAVINYS. Padidinti bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo įstaigų tinklo veiklos efektyvumą

9.1.3 konkretaus uždavinio veiklos:

- Investicijos į techninės kūrybos ir meno, gamtamokslių, muzikos, dailės, teatro, meno, sporto mokyklų ir būrelių, kitą kūrybiškumą, sveiką gyvenseną ir vaikų socializaciją skatinančią neformaliojo švietimo teikėjų infrastruktūrą (pavyzdžiui vaikų vasaros poilsio stovyklos).

9.2.2. KONKRETUS UŽDAVINYS. Sumažinti anksti iš švietimo sistemos pasitraukusių ir bendrojo ugdymo programos nebaigusių asmenų skaičių

9.2.2. konkretaus uždavinio veiklos:

- Įvairiems mokinių poreikiams tenkinti ir gabumams atskleisti bus skatinamas įvairių organizacijų aktyvus įsitraukimas į vaikų ir jaunimo švietimo veiklą, netradicinių erdvių panaudojimas edukacinėms reikmėms, neformaliojo ugdymo iniciatyvų rėmimas ir jų palaikymas, parama neformaliojo švietimo įstaigų paslaugų įvairovei ir prieinamumui didinti ypač didelį dėmesį skiriant gamtamokslių, technologinių, verslumo kompetencijų, o taip pat kūrybiškumui ir pilietiškumui ugdyti.
-

Politinių gairių rekomendacijos Europos komisijai

1. Išskirti arba labiau akcentuoti tradicinių amatų sektorių kaip atskirą, remiamą sritį ES programose, tokiose kaip Kūrybiška Europa (*Creative Europe*) ir INTERREG.
2. Paprastinti paramos gavimo taisyklės, procedūras ir reikalavimus amatininkams, ketinantiems dalyvauti Europos Sąjungos tarptautinėse programose ir ES struktūrinių fondų finansuojamuose projektuose, susijusiuose su tradicinių amatų sritimi.
3. Parengti strateginius dokumentus dėl tradicinių amatų mokymo modulio sukūrimo ir finansavimo.

Amatų mokymo sistema turėtų skatinti, palaikyti ir remti tradicinių amatų mokymosi iniciatyvas bei palengvinti perėjimą nuo mokymo prie praktinio darbo, skirto didinti įgūdžius ir kvalifikaciją.

4. Įteisinti amatų meistro – mokytojo ir amatų pameistris – mokinio statusus.

Valstybė turėtų skirti stipendijas amato besimokantiems pameistriams, o amatų meistro kvalifikaciją įgijęs asmuo turėtų gauti atlyginimą už kiekvieną individualiai mokomą asmenį bei turėtų būti skiriamos lėšos darbo vietoms įrengti. Tik taip dar būtų įmanoma išsaugoti ir atgaivinti daugelį nykstančių ar merdėjančių amatų, perduoti iš kartos į kartą šimtmečius kauptus senųjų meistrų įgūdžius ir žinias.